

bam in zahtevam najbolj vstreza, zraven pa je pomisliti, kako bi se vse to v pravi korist vsacega človeka izdatno porabiti dalo. Kdor tega dobro ne preudari, utegne zelo nevarne napake v odgoji napraviti, katere se ne dajo potem nikdar popraviti. To spričujejo nam žalostni izgledi rejencev in rejenk, ki so se učili v svoji mladosti le novošegne olike, mesto praktičnih nauk, kako bi imeli namreč sè svojimi duševnimi in telesnimi močmi ravnati, kako razumno gospodariti in gospodinjiti itd. Dokler ne bode ljudska odgoja od krive poti te prečudne omike ukrenila na pravo pot naravne odgoje, se bode število tacihi oseb vedno bolj množilo, značajnih in za delo pripravnih pa dan na dan manjšalo. Pa tudi oba spôla imata svoje različne naloge v ljudskem gospodarstvu v celi državi ravno tako kakor v majhni družini, in ako bi hoteli oba enako odgojevati, bi ne dosegli svojega cilja in konca, temuč celi družini veliko nesrečo učinili. Pri odgoji se mora toraj ozir jemati na potrebe posameznih stanov in spolov; drugačne znanosti so potrebne za meščane, drugačne kmetovalcu, drugačne zopet za vsak spôl posebej. Vse šole po deželi in po mestih po enacem kopitu osnovati je dandanes čisto nemogoča reč.

Da bodejo pa naše šole poglavitnim zahtevam ljudske omike ustrezale, morajo postati v prvi vrsti res odgojevalnice, v katerih se blažijo otročja srca, izbuja pravna zavest, izrejajo trdni značaji, ki so temelj, na katerega se zamore tudi zidati materijalno blagostanje našega prihodnjega zaroda. V drugi vrsti morajo biti pa naše šole ljudski zavodi, v katerih se pripravljajo otroci za praktično življenje. Sploh se mora pa ves poduk na ljudski šoli in osobito na deželi prestrojiti in na dejansko kmetijsko ali pa obrtnijsko stališče prevesti. Ako se to zgodi, si smemo svesti biti, da bode ljudska šola v istini napredovala in med ljudstvom se prepričanje dejansko vtrdilo, da je ljudska šola prekorientna in potrebna naprava, vestnemu učitelju bode pa samo ljudstvo dalo potem spričevalo, da spolnil je zvesto svoje dolžnosti, ker je delal za duševni in gmotni blagor svojega ljudstva „za pravo narodno naobraženje“ ter s tem pokazal, da je učitelj v pravem pomenu „ljudski odgojitelj“.

Kuga med raki.

Rakov poprijela se je v zadnjem času tako huda bolezen, da se je bati, da raki ne bi zginili ne le iz tujih, ampak tudi iz naših vodá. Ta bolezen pokazala se je prvokrat leta 1876. na Nemškem, in sicer v Elzasu; od tod razširila se je po badenskih, švicarskih in severo-francoskih vodah. Leta 1880. prikazala se je na Bavarskem, potem na Pruskem blizo Berolina in tudi na Štajarskem blizo Gradca. V lanskem letu poginili so v nekaterih gornje-avstrijskih rekah vsi raki; in te dni smo dobili poročila iz Kostanjevice, da je uže kakih sedem tednov tega, kar so ribči začeli opazovati, da se ob kraji Krke nahajajo mrtvi raki, a danes je teh mrtličev povsod po Krki videti. Dalje se nam poroča, da se tudi v Ljubljani uže mrtvi raki nahajajo. Takih rakov dobi se le malo kje, kakor so raki iz Krke, Kolpe in Ljubljane; škoda bi bila res velika, ako bi ta bolezen jih popolnoma zatrla.

Vzrok tej bolezni ni še natančno znan; učenjaki pravijo, da to bolezen povzročijo majhni, komaj poldrugi milimeter dolgi črvički. Ti črvički, katere imenujejo „Distoma cirrigerum“, zajedó se na ta način v meso rakovo, kakor trihine v svinjsko. Dobili so uže po več sto takih črvičkov v enem raku.

Bolni raki niso več tako boječi, kakor so bili poprej, ter prilezejo iz svojih brlogov na beli dan. Oni

postanejo zelo neukretni in tako sitni, da se svoje rakove družne kolikor mogoče ogibujejo. Če okužen rak svojega tovariša sreča, oščipne ga s svojimi škarjami z zgolj nevolje, da mu noga odleti. Nazadnje začne raku rep otekati, oči mu postanejo neobčutljive, vleže se na hrbet, pomiga še malo z nogami ter zaspi za zmiraj. Na ta način poginili so raki na Nemškem. Dobro bi bilo, če bi kedo opazoval, kako se vedejo okuženi raki v Krki; hvaležni bi bili vsakemu, kdor bi nam kakega na tej kugi umrlega raka poslal, da bi ga natančneje preiskati mogli.

E. K.

Gospodarske izkušnje.

Gotovo sredstvo zoper uši pri živini.

Na Dunaji: Stadt, Naglergasse 1, in Neubau, Neustiftgasse 26, prodaja F. Berlyak štopo zoper mrčese: „Neu entdecktes J. Anděl's Ueberseeisches Pulver“; plehaste škatlice po 20, 40, 60, 80 kr., 1 gld. in 1 gld. 50 kr., eno kilo 5 gold. Tudi se dobi kaj lična priprava za naprašnje (Bestäubungs-Spritze za 40 krajc.). Ako s tem prahom ušivo živinče naprašiš, so uši v malo minutah vse mrtve. Enako, ako ima pes bolhe. Hočeš poleti mirno spati, poprašiš celó malo posteljo, in vse je mirno. Ako sobo ali kuhinjo, katera se zapre, poprašiš, v četrť ure so muhe proč. Tudi cvetlice ušive sem poprašil in nobene uši ni bilo več; vendar cvetlice ne smejo biti rosne, ampak suhe. Veliko nadlogo imajo dostikrat stariši z otroci zavoljo uši na glavi, mislim, da bi tudi gotovo pomagalo. Tega sicer nisem poskusil; enako bi utegnulo urno pomagati, ako se v obleki golazen zaredi.

Dostavim še, da ne živalim, ne ljudem celó nič ne škoduje. Da je resnica, kar naznanjam, potrdim s svojim imenom, katerega naznanim uredništvu.

Ako ima kedo v Ljubljani zalogo te štupe, dobro storí občinstvu, ako to v „Novicah“ naznani.

Narodne stvarí.

Društvo „Narodni dom“ v Ljubljani.

„Novice“ so uže omenile, da se je v Ljubljani osnovalo po prizadevanji in marljivosti g. dr. Mošéta društvo z namenom, vsem narodnim društvom ljubljanskim sezidati posebno hišo, „Narodni dom“ imenovano. Zares vzvišen namen! Društvo izdalo je posebna pravila, katera je vlada uže potrdila z odlokom od 5. januarija t. l. Da bodo naši bralci vedeli, kako in kaj, podamo jim tukaj posnetek najvažnejših odstavkov teh pravil.

Namen društva je, vsem ljubljanskim narodnim društvom, ki se z umetnostjo, znanstvom pečajo ali družbinskemu razveseljevanju služijo, skupno, stalno in lepo domačijo napraviti in na ta način narodno omiko in zabavo pospeševati. Za zidanje tega „doma“ potrebni denar se ima nabrati tako: Vsak, kdor hoče postati ud ali deležnik društva, vzame najmanj en delež za 200 gold., katere plača ali vse naenkrat ali pa v štirih polletnih obrokih po 50 gold. Ta denar se polagoma povrača tako, da deležnik dobiva po 3 odstotke obresti, zraven pa še po 2 odstotka kapitala, dokler ni vse izplačano. Celo glavnico na enkrat pa more dobiti le, če njegov delež kupi društvo samo ali z dovoljenjem odbora kdo drugi. Ustanovnik postane, kdor društvu najmanj 1000 gold. na enkrat daruje, podpornik pa, kdor daruje najmanj 50 kr. Vsak ud ima volilno pravico, to je, sme voliti in voljen biti. Izstopiti sme, kdor se